

הריגת מחבל כפות
מבוסס על מאמרו של הרב יהודה הנקין
הרב מואיז נבון

srugim, 15/OCT/2015

לנטרל או לחסל מחבל? הרב יעקב אריאל משיב

נשאל הרב אריאל: "בעקבות גל הטרור האחרון, חלק מהרבנים יצאו בקריאה להרוג כל מחבל שמבצע פיגוע, גם כשהוא כבר לא מהווה סכנה, ולעומתם אחרים טענו שלא נכון להרוג מחבלים כשהם כבר לא מסכנים אזרחים או שוטרים. מהי הגישה הנכונה?" ...
 בתשובה לשאלה ענה הרב אריאל כי "כשנשקפת סכנה מותר גם להרוג, כשהסכנה חלפה והמחבל אזוק או פצוע. צריך לפעול בחוכמה, בשיקול דעת ולא מתוך אמוציות ספוטניות."
 ynet, 10/OCT/2015

הרב אליהו: מד"א צריכים להרוג מחבלים פצועים

... קרא רב העיר צפת, שמואל אליהו, לצוותים רפואיים שמטפלים במחבלים לגרום למותם....
 הוציא ראש רבני 'צהר' הרב דוד סתיו, ... קריאה שלא לחסל מחבל שנוטרל, והגדיר את החיסול "קלקול מוסרי". לדבריו של סתיו, מרגע שהמחבל נתפס והוא אינו מהווה עוד סכנה, הרי שאין לפגוע בו. "זו אינה דרכנו, אנחנו לא נרד לשפלות של אויבינו ולא נזהם עצמנו בקלקול מוסרי".
הרב יובל שרלו: "כשמחבל מנסה להרוג אזרחים חפים מפשע חובתם להגן על עצמם ועל אחרים בכל דרך, גם אם צריך לפגוע במחבל. אולם ברגע שהמחבל נוטרל, זו כבר לא נחשבת פעולת הגנה ולפיכך, מרגע זה ואילך, המושכות עוברות לידי השלטון ומשפט מנהל רק שלטון. ...

רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק י הלכה א

אין כורתין ברית [נראה דזה איירי כשידינו תקיפה ואנו עושין מלחמה עמהן – ל"מ] לשבעה עממין כדי שנעשה עמהן שלום ונניח אותם לעבוד עכו"ם שנאמר "לא תכרות להם ברית" אלא יחזרו מעבודתם או יהרגו [אם לא ירצו שלא לעבוד עכו"ם – ל"מ], ואסור לרחם עליהם שנאמר "ולא תחנם", לפיכך אם ראה מהם אובד או טובע בנהר לא יעלנו, ראהו נטוי למוות לא יצילנו [כל זה בעובד עכו"ם ממש, אבל שומר שבע מצוות בני נח לא – מאירי סי' נז:], אבל לאבדו בידו או לדחפו לבור וכיוצא בזה אסור ... אבל המוסרים והאפיקורסין מישראל היה דין לאבדן ביד ולהורידן עד באר שחת מפני שהיו מצירים לישראל ומסירין את העם מאחרי ה'.

הרב יהודה הרצל הנקין, "איסור הריגת גוי ורציחת מחבל כפות"

אסור להרוג גוי, בין אם האיסור הוא מן התורה שאז דין הרוצח מסור לשמים כדברי המכילתא, ובין אם הוא מדרבנן שאז הרוצח מייב מכות מרדות וגם נענש מן השמים כמי שעובר על 'לא תסור'.

R. Heinkin: Nor can a murderer, when in custody, and posing no immediate threat, be dealt with as a rodef.

רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק א

הלכה ה: רוצח שהרג בזדון אין ממיתין אותו העדים ולא הרואים אותו עד שיבא לבית דין וידינהו למיתה, שני + במדבר ל"ה י"ב + ולא ימות הרוצח עד עמדו לפני העדה למשפט, והוא הדין לכל מחוייבי מיתת בית דין שעברו ועשו שאין ממיתין אותן עד שיגמר דינם בבית דין.
הלכה ו: במה דברים אמורים בשעבר ועשה העון שחייב עליו מיתת בית דין, אבל הרוצח אחר חבירו להרגו, אפילו היה הרוצח קטן, הרי כל ישראל מצווין להציל הנרדף מיד הרוצח ואפילו בנפשו של רודף.

R. Heinkin n7: An exception to the rule, that the laws of *rodef* apply only during the course of an attempted murder or rape but not afterwards, is the case of a Jewish recidivist informer (*moser*) who is killed under the presumption that he will inform again.

רמב"ם הלכות חובל ומזיק פרק ח - עשה המוסר אשר זמם ומסר [ז"א העוול נעשה ונגמר], יראה לי שאסור להרוג אלא אם כן הוחזק למסור, הרי זה יהרג שמא ימסור אחרים, ...

Presumably, a hardened terrorist is no less inclined to kill Jews in the future. Nevertheless, even a recidivist may not be killed if he is incapable of carrying out his intentions. This would apply to captured terrorists facing, or already serving, lengthy jail terms – but not if their early release is assured through prisoner exchanges or amnesty.

רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק י הלכה א

... אבל לאבדו בידו או לדחפו לבור וכיוצא בזה אסור **מפני שאינו עושה עמנו מלחמה**,

רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ד הלכה יא

אבל הגוים שאין בינינו ובינם מלחמה ... אין מסבבים להן המיתה ...

R. Heinkin: The difference in language between the two halachot (“at war” versus “warring”) as well as the Rambam’s use of the singular (because *he* is not warring) imply, in my opinion, that even in the absence of general hostilities and a state of war between Jews and Arabs, an individual terrorist who attempts to kill Jews for nationalistic reasons is subject to the halachot of war. And in war, according to Torah law, there is no difference between before capture and after capture.... however ...

• דינא דמלכותא דינא

רמב"ם הל' גזילה ה:יא ... דין המלך דין הוא ... בין שהיה המלך גוי בין שהיה מלך ישראל... ש"ע חו"מ הל' גזילה שסט:ו ... דינא דמלכותא דינא... בין שהיה מלך ישראל בין שהיה מלך עכו"ם...

• חלול השם

יהושע פרק ט (א) ויהי כשמע כל המלכים אשר בעבר הירדן בהר ובשפלה ובכל חוף הים הגדול אל מול הלבנון החתי והאמרי הפנעני הפרזי החוי והבוסי: (ב) ויתקבצו יחדו להלחם עם יהושע ועם ישראל פה אחד: **פ** (ג) וישבי גבעון שמעו את אשר עשה יהושע ליריחו ולעי: (ד) ויעשו גם המה בערמה וילכו ויצטירו ויקחו שקים בלים לחמוריהם ונאדות יין בלים ומבקעים ומצררים: (ה) ונעלות בלות ומטלאות בגליהם ושלמות בלות עליהם וכל לחם צידם לבש היה נקדים: (ו) וילכו אל יהושע אל המחנה הגלגל ויאמרו אליו ואל איש ישראל מארץ רחוקה באנו ועתה כרתו לנו ברית: (ז) ויאמרו ויאמר איש ישראל אל החוי אולי בקרבי אתה יושב ואיך <אכרות> אכרת לך ברית: (ח) ויאמרו אל יהושע עבדיך אנחנו ויאמר אליהם יהושע מי אתם ומאין תבאו: (ט) ויאמרו אליו מארץ רחוקה מאד באו עבדיך לשם יקוק אלהיך כי שמענו שמעו ואת כל אשר עשה במצרים: (י) ואת כל אשר עשה לפני מלכי האמרי אשר בעבר הירדן לסיחון מלך חשבון ולעוג מלך הבשן אשר בעשתרות: (יא) ויאמרו אלינו זקינינו וכל ישרי ארצנו לאמר קחו בידכם צידה לדרך ולכו לקראתם ואמרתם אליהם עבדיכם אנחנו ועתה כרתו לנו ברית: (יב) זה לחמנו חם הצטידנו אתו מבתינו ביום צאתנו ללכת אליכם ועתה הנה לבש ונהיה נקדים: (יג) ואלה נאדות הנין אשר מלאנו חדשים והנה התבקעו ואלה שלמותינו ונעלינו בלו מרב הדרך מאד: (יד) ויקחו האנשים מצידם ואת פי יקוק לא שאלו: (טו) ויעש להם יהושע שלום ויכרת להם ברית לחיותם וישבעו להם נשיאי העדה: (טז) ויהי מקצה שלשת ימים אחרי אשר כרתו להם ברית וישמעו פי קרבים חם אליו ובקרבו חם ישבים: (יז) ויסעו בני ישראל ויבאו אל עריהם ביום השלישי ועריהם גבעון והכפירה ובארות וקרית יערים: (יח) ולא הכוס בני ישראל כי נשבעו להם נשיאי העדה ביקוק אלהי ישראל וילנו כל העדה על הנשיאים: (יט) ויאמרו כל הנשיאים אל כל העדה אנחנו נשבענו להם ביקוק אלהי ישראל ועתה לא נוכל לנגע בהם: (כ) זאת נעשה להם והחיה אותם ולא יהיה עלינו קצף על השבועה אשר נשבענו להם: (כא) ויאמרו אליהם הנשיאים לחיו ויהיו חטבי עצים ושאבי מים לכל העדה כאשר דברו להם הנשיאים: (כב) ויקרא להם יהושע וידבר אליהם לאמר למה רמיתם אתנו לאמר רחוקים אנחנו מכם מאד ואתם בקרבנו ישבים: (כג) ועתה ארורים אתם ולא יכרת מכם עבד וחטבי עצים ושאבי מים לבית אלהי: (כד) ויענו את יהושע ויאמרו כי הגד הגד לעבדיך את אשר צוה יקוק אלהיך את משה עבדו לתת לכם את כל הארץ ולהשמיד את כל ישרי הארץ מפנינו ויניח מאד לנפשתינו מפניכם ונעשה את הדבר הזה: (כה) ועתה הננו בדרך בטוב וכישר בעיניך לעשות לנו עשה: (כו) ויעש להם כגון ויצל אותם מיד בני ישראל ולא הרגום: (כז) ויתנם יהושע ביום ההוא חטבי עצים ושאבי מים לעדה ולמזבח יקוק עד היום הזה אל המקום אשר יבחר: **פ**

רמב"ם הלכות מלכים פרק ו הלכה ה

שלשה כתבים שלח יהושע עד שלא נכנס לארץ, הראשון שלח להם מי שרוצה לברוח יברח, וחזר ושלח מי שרוצה להשלים ישלים, וחזר ושלח מי שרוצה לעשות מלחמה יעשה, אם כן מפני מה הערימו יושבי גבעון, לפי ששלח להם בכלל ולא קבלו, ולא ידעו משפט ישראל ודימו ששוב אין פותחין להם לשלום, ולמה קשה הדבר לנשיאים וראו שראוי להכותם לפי חרב לולי השבועה, מפני שכרתו להם ברית, והרי הוא אומר לא תכרות להם ברית, אלא היה דינם שיהיו למס עבדים, והואיל ובטעות נשבעו להן בדיון היה שיהרגו על שהטעום **לולי חלול השם**. +/השגת הראב"ד/ אם כן מפני מה הערימו יושבי גבעון כו'. א"י כל זה שבוש שלא שלח להם יהושע להשלים אלא עד שלא עברו את הירדן אבל אחר מיכן אין מקבלין אותן. +

MN: In conclusion, the notion put forward by R. Stav, that killing captured terrorists is “kilkuli musari” is certainly incorrect. Nevertheless, when deciding halacha le’maaseh, there are other considerations than just the moral legitimacy of the act. Painfully, we learn here that the consideration of Hilul Hashem, as well as Dina Demalchuta Dina, is an *overriding* concern that forces us to behave in a way that is contrary to the permits of morality. This is a novel idea that must be internalized.